

УДК 141.7:130.2

Літценберг Л. В.аспірантка кафедри філософії, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут" (Україна, Київ), littsenberglw@ukr.net;**Саєнко О. Г.**кандидат технічних наук, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації Державного університету телекомунікацій (Україна, Київ), saenko_ag@ukr.net**МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ
В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ**

Мета дослідження – соціально-філософський аналіз мови як засобу формування ідентичності особистості. Одним із найважливіших компонентів процесу формування ідентичності особистості в соціокультурному просторі є мова.

Оптимізація впливу мови на процес формування і становлення ідентичності особистості може бути досягнена за умов збалансованої мовної політики держави; поширенню розповсюдження державної мови, іноземних мов і мов національних меншостей в сферу масової культури, родинно-побутового спілкування, в офіційну та виробничу сфери; а також залежність підвищення соціального статусу та кар'єрного зростання особи від рівня володіння державною та іноземними мовами; підвищення мовної активності особи, націленості на взаємодію та співпрацю, розширення інтелектуальних можливостей особи, гуманітарна освіченість особи, фахова підготовка.

Ключові слова: ідентичність, ідентифікація, мова, засоби мови, особистість.

Кожна мова є надбанням певного народу. Вона не тільки найпотужніший засіб спілкування, знаряддя думки (мислення), а й дух народу, його історія і водночас необхідна умова існування не лише культури народу, а і його самого. Мова є засобом духовного формування особистості. У ній зафіксовано історичний досвід попередніх поколінь, неповторний менталітет етносу, його духовні надбання. Вона допомагає краще зрозуміти людину в її минулому і сьогодні.

Мова – суспільне явище, що виникає, розвивається, живе й функціонує в суспільстві, оскільки є засобом спілкування людини. Мова – це одна з найважливіших ознак, за якими відбувається ідентифікація, ототожнення і самоототожнення людей, що належать до певних етнічних спільнот. Одним із складників культури була і є мова як найвища духовна цінність народу, як сила нації, вона є універсальним матеріалом, який використовується людьми при поясненні світу і формування тієї чи іншої його моделі; рівень розвитку мови визначає рівень інтелекту людини. Мова – це витвір історії суспільства. Ставлення до рідної мови – свідчення національної свідомості.

З початку ХХ століття проблема мови стає однією з центральних проблем філософії, такою ж вона залишається і на початку третього тисячоліття. Мова – складова частина культури, її знаряддя, це дійсність нашого духу, лице культури; вона виражає специфічні риси національної ментальності. Мова є механізмом, що відкриває людині область свідомості. Єдине консолідоване суспільство може створитися лише на ґрунті спільної духовності, спільної мови, позаяк саме мова є тим феноменом, який визначає самототожність нації. Мова – найважливіший носій ідентичності культури, вона є своєрідним кодом нації. І як стверджує Музичук О.А., що мова не просто відображає світ людини і її культуру, найважливіша функція мови заключається в тому, що вона зберігає культуру і передає культурні цінності з покоління в покоління. Саме тому мова відіграє настільки значну роль в

формуванні особистості, національного характеру, етнічної спільноти, народу, нації [10, с. 48].

Окремим аспектам проблематики формування ідентичності присвячені роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців: К. Ясперса, М. Хайдеггера, Е. Фромма, П. Рікера, Е. Еріксона, С. Кримського, О. Проценко, В. Малахова, Т. Воропай. Велика кількість фундаментальних філософських праць присвячені комунікативним аспектам ідентифікації, а саме роботи Ю. Хабермаса, Ж. Бодриєра, С. Тоффлера, Л.Н. Евсеєва, К.В. Лавренюк, В.В. Миронова, О.А. Музичук, И.М. Сафиуллина та ін. Особливо відзначали цінність мови як основи формування ідентичності людини і народу такі вітчизняні філософи як П.С. Гуревич, Т.М. Дрідзе, А.О. Кургузов та ін.

Але як свідчить аналіз наукових джерел і публікацій останніх років вивчення мови як одного із факторів формування ідентичності є недостатньою, характеризується фрагментарністю та дискусійністю, а дослідження в цьому руслі є актуальним на сучасному етапі становлення сучасного українського суспільства не лише в теоретичному, а й у політичному сенсі.

Мета данної статті полягає в соціально-філософському аналізі мови як засобу формування ідентичності особистості.

Мова як соціально-філософський феномен вивчається достатньо давно, але в останні десятиріччя спостерігається поживлення інтересу спеціалістів різних наук до мови як складного, багатоаспектного явища. Цей процес безсумнівно зумовлений підвищенням ролі мови в соціальній дійсності сьогодення, її впливом на психологічний стан суспільства зі стрімким розвитком інформаційних процесів.

В даний момент в науці існує декілька підходів до вивчення мови як соціального феномену: логічний, психологічний, семіотичний, культурологічний, металінгвістичний. Отже, проаналізуємо коротко кожний із них.

Сутність логічного підходу полягає в тому, що мова адекватно відображає реальний світ, соціальне буття. В логіко-філософському трактаті Л. Вітгенштейна мислення прирівнюється до осмисленого використання мови, думка – до осмисленого речення. Е. Бенвеніста наголошував, що в мові відтворюється дійсність. Звідси можна зробити епістемологічний висновок: зворотна екстраполяція мови на світ може допомогти зрозуміти його сутність [8, с. 12–13].

В основі психологічного підходу взято до уваги той факт, що мова пов'язана з психологічним станом суб'єкта. Цей напрямок вивчає яким чином слова набувають сенсу для людини, як процес мислення кодується в слова.

Ч. Морріс охарактеризував семіотичний підхід, за яким мова – це система знаків, яка підпорядкована набором синтаксичних, граматичних, семантичних правил, на основі яких виникає мовлення певного суспільства. Інтерпретація знаків мови, як і інших семіотичних систем, трояка: те, що ми маємо на увазі; те, що припускає інтерпретація і сама інтерпретація. Семіотичний підхід у вивченні мови тісно пов'язаний з теорією інформації. Адже знак будь-якої семіотичної системи містить концентрацію інформаційного змісту, а

сам знак є наслідком потреби передачі певної інформації.

Філософська концепція культури покладена в основу культурологічного підходу до вивчення мови. Г. Леві-Стросс вважає, що всі культурні феномени представляють мову, а сама культура є кодом комунікації. С. Кольрідж називає мову засобом культурного прогресу, а процес розвитку мови залежить від поета та колективної мудрості народу. М.С. Каган відстоює ідею поліглотності культури: велика кількість мов необхідна культурі саме тому, що її інформаційний зміст многосторонній, і кожний специфічний інформаційний процес потребує адекватних засобів реалізації. В.Біблер в своїй концепції “діалогу культур” робить висновки, що мова існує завдяки діалогу і для діалогу, адже мова не може існувати заради самої себе, тобто бути в закритому монолозі, вона завжди орієнтована на реципієнта.

Культурологічний підхід до вивчення мови розглядає мову як систему символів, кодів. Е. Кассіер підмічає, що мова дає не прості копії нашої реальності, а передає основні напрямки духовної творчості ідеального процесу, який відтворює нашу реальність в багатьох символах. Людська мова відноситься до певної ділянки нашої окультуреної реальності, закодованої різними мовами. Р. Бартс дає визначення коду, яке на думку К.В. Лавренюк універсально підходить різним мовам культури: “Коди – це асоціативні поля над текстовою орієнтацією, які мають певну структуру; сутність коду виключно культурологічна” [8, с. 15].

Металінгвістичний підхід до вивчення мови досліджує біхевіористичні та соціальні наслідки мови.

В залежності від підходів до вивчення мови існує різне трактування самого поняття “мова”. Різноманітність визначень, які часто мають неоднозначний зміст, можна пояснити тим, що з одного боку, мова цікавить представників широкого кола наук, включаючи філософію, антропологію, логіку, психологію, етнографію, історію та ін., які підходять до вивчення мови кожна зі своєї позиції. З іншого боку, і в самому мовознавстві термін “мова” має декілька значень. Наведемо лише деякі визначення мови вченими-філософами, які відносяться до різних філософських напрямів. “Мова є діяльністю теоретичного розуму у власному розумінні, так як вона є зовнішнім виразом” (Гегель). “... в дійсності мова завжди розвивається тільки в суспільстві, і людина розуміє себе, оскільки досвідом установлено, що її слова зрозумілі також іншим” (В. Гумбольдт). “Мова – одна із головних технологій практичної діяльності” (М.С. Каган). “Мова – це найважливіший засіб спілкування” (А. Мейє). “Мова є звуковим вираженням думки” (А. Шлейхер). “Мова є виразом усвідомлених, внутрішніх, психічних і духовних рухів, станів і відносин за допомогою артикуляції звуків” (Г. Штейнталь); “Сутність мови закладається в спілкуванні” (Г. Шухардт) [8, с. 5–6]. “Мова – система довільних звукових символів, завдяки яким відбувається спілкування в соціальній групі” (Блох, Трагер).

Оскільки мова є суспільним явищем, то вона перебуває в тісному зв’язку із суспільством. Цей зв’язок є обопільним. З одного боку, мова створюється і

розвивається суспільством, з іншого – без мови не було б суспільства, адже саме мова обслуговує всі без винятку сторони життя людини. Якщо, скажімо, ідеологія обслуговує певні суспільні класи, релігія – окремі групи людей, то мова – всі сфери соціуму. Мова займає одне з найвищих місць на шкалі національних вартостей. Мова – це насамперед генетичний код нації, який поєднує минуле із сучасним, програмує майбутнє і забезпечує буття нації у вічності.

Будучи засобом вираження, мова частково володіє знаковою природою. Вона закономірно має виразну форму і смислове значення, відношення між якими демонструє своєрідну специфіку. Аналізуючи структуру мови, Гегель писав: “У мові ми повинні відразу ж розрізнити дві сторони: по-перше, зміст і, по-друге, вираження цього змісту. Першою стороною є уявлення або предмет без особливого змісту, а другою – є чуттєве існування або образ будь-якого роду” [2, с. 19].

Як наголошує Г.В. Шишкіна у своїй роботі, знакові засоби, використовувані людиною, являються не тільки проявом і дійсним існуванням свідомості, але й її знаряддям у пізнанні, діяльності, спілкуванні. Цей тезис існує у філософії давно: Т. Гоббс вказував на те, що вживання знака – то сутнісна характеристика людини; відповідні роздуми є у Дж. Локка, у І. Канта. Загальним недоліком цього підходу є не включення свідомості в комунікативну діяльність, таким чином, це свідомість без особистості, без справжнього спілкування, поза світом культури. Тому роль знаків сприймається тільки в фіксації отриманого суб’єктом матеріалу [13, с. 6].

Процес кодування в мові за допомогою знаків складається з двох етапів: спочатку ми кодуємо думку про щось чи наше відношення до чогось; потім враховуємо ступінь віддаленості від даного моменту [8, с. 20]. Як зазначає К.В. Лавренюк, погляди Г.В. Лейбніца на мову, як систему знаків, хоча їм уже більше 200 років, залишаються актуальними і на сьогоднішній день. Слова вживаються людьми в якості знаків їх ідей, не тільки для позначення певної ідеї, але й для позначення нестачі чи відсутності відомої ідеї. Розглядаючи слова в семіотичному контексті Дж. Кац і Дж.Фодор надають більшій уваги значенню слова чи виразу в залежності від їх граматичної ролі в контексті. Семіотичними об’єктами мови являються слово, фраза, речення, абзац. Але є й інші пропозиції щодо рівнів мови, так, наприклад, М.К. Петров – російський філософ, звертає увагу на те, що трьохрівнева традиційна лінгвістична парадигма, за якою найвищою лінгвістичною одиницею є фонема, найвищою – речення, посередині знаходиться рівень слова, не задовольняє наукову дійсність і пропонує доповнити четвертим рівнем, а саме рівнем одиниці, яка містить і зберігає сенс [11, с. 62].

Як відмітив К. Леві-Строс, мова є одночасно і продукт культури, і її важлива складова частина, і умова існування культури. В.І. Антонов наголошує, що мова, ніби жива “губка”, вбирає все багатство культури, аж до її важко вловимих особливостей, нюансів [1, с. 50]. Звертаючись до визначень мови, можна зустріти такі порівняння: “мова – дзеркало культури”, “мова – скарбниця культури”, “мова – носій культури”, “мова – знаряддя, інструмент культури”. Отже, мова не просто існує в системі культури як “соціально успадкована

сукупність практичних навичок та ідей, що характеризують наш спосіб життя” [12, с. 15], а й являється носієм культурних цінностей, регулятором і координатором суспільних відносин. Мова як соціокультурний фактор закріплює і відтворює цінності, які в значній мірі сприяють формуванню і організації досвіду людства. Поняття, значення, думки, котрими оперує особистість, несуть в собі відбиток особливостей національної культури, своєрідність національної мови [10, с. 106].

Німецький лінгвіст В. фон Гумбольдт сформулював ідею про тісний зв'язок духовного світу народу і його мови: “Мова тісно переплетена з духовним розвитком людства і супроводжує його на кожному етапі його локального прогресу, відбиваючи у собі кожен етап культури” [3, с. 48], “мова завжди втілює у собі своєрідність усього народу” [4, с. 349]. Мова, як зазначає дослідник, не просто засіб для розуміння народу, який на ньому розмовляє, не просто відбиток ідей народу, мова – це об'єднана духовна енергія народу.

Мова як соціокультурний фактор закріплює і відтворює цінності, які в значній мірі сприяють формуванню і організації досвіду людей. Поняття, значення, думки, якими оперує людина, містять в собі відбиток особливостей національної культури, своєрідність національного менталітету. Адже, не викликає сумніву, що саме в національній мові відбиваються культурні, моральні та естетичні цінності соціуму. Саме тому ми виокремлюємо мову як один із важливих засобів формування ідентичності особистості в соціокультурному просторі. Саме мова є одним із каналів соціалізації, а отже, і набуття особою певної ідентичності, адже саме через мову людина декларує свою причетність до певної групи, демонструє визнання цієї групи як своєї, відмежовуючись одночасно від тих людей, які не володіють мовою її спільноти.

Що ж таке “ідентичність” з філософської точки зору? В науковій літературі можна зустріти чимало визначень “ідентичності”, деякі з них розглянемо.

Ідентичність (лат. *identificare* – ототожнювати, пізнювати. *Identifico* – ототожнюю) – співвіднесеність чого–небудь (“що має буття”) з самим собою в пов'язаності і безперервності власної мінливості [6, с. 14]. Ідентичність – результат принципово відкритого процесу ідентифікації, в який індивід залучений в результаті соціалізації та соціальної адаптації, цей процес ніколи не буває закінченим. Процес ідентифікації закінчується тільки зі смертю індивіда [5, с. 138]. За визначенням В.С. Малахова, ідентичність – це продукт соціальної взаємодії, вона виникає як результат проєкції індивідів на самих себе очікувань і норм інших [9, с. 117].

Етимологія слова “ідентичність” (від лат. *identicus* – однаковий, тотожний) поєднує у собі два значення: перше – тотожність особи самій собі, антиномією у цьому розумінні для нього є слово “інший”; друге – виняткова однаковість з кимось або чимось. Ідентичність – це співвіднесеність когось (що має буття) з самим собою у зв'язку із власною мінливістю. Вона постає як спосіб збереження форми того або іншого суб'єкта у часі й просторі. У цьому випадку антиномією до нього є слово “різний”. Поняття

“ідентичність” може мати й інше значення – унікальність, справжність (лат. *ipse*, англ. *selfhood*, нім. *Selbstheit*). Подібний підхід знаходимо у філософській спадщині М. Хайдеггера. Він використовує поняття “тожсамість” для позначення буття Я (само–буття), тобто такого суцього, яке може сказати: “Я”. Самість не є тотожністю, вона репрезентує інший бік ідентичності. Збіг цих двох аспектів можливий лише за аналізу їх як перманентностей у часі. Зазначимо, що в західноєвропейських мовах ідентичність (англ. *identity*, фр. *identité*, нім. *Identität*), на відміну від українського і російського відповідників, означає не тільки “тотожність” і “автентичність”, а й “особу”, “особистість”. Саме останнє значення стало висхідним і для його термінологічного використання у дослідженнях групової ідентичності. Психологічна семантика терміну зумовлює й відповідні теоретичні узагальнення. Не випадково, найчастіше групову ідентичність розуміють як психологічне явище, як відчуття або почуття (*sense, feeling*) належності до певної спільноти [14].

Повертаючись до розгляду питання формування ідентичності засобами мови відзначимо дослідження відчизняного філософа А.О. Кургузов, який наголошує, що при дослідженні мови як засобу самоідентифікації особистості необхідно розрізняти мову як об'єктивно існуючу систему мовних знаків і правил їхнього використання, яка є джерелом цінностей, норм, правил, рольових настанов, пріоритетних смаків і уподобань, які в свою чергу виступають об'єктом самоідентифікації окремого індивіда та мовлення як процес активного свідомого використання мовної системи індивідом при декларуванні цінностей, норм, пріоритетних смаків, котрі він ідентифікує як свої (чи як процес свідомого дистанціювання від неприйнятних для індивіда цінностей, норм, пріоритетів тощо) та при отриманні підтвердження декларованих індивідом цінностей шляхом реальної чи віртуальної комунікації [7, с. 6].

Свідомість і самоідентифікація людини починається з мови. Мова в людині закладена генетично, вона є кодом, що пов'язує покоління. Використовуючи мову як засіб становлення ідентичності особистості проходить такі етапи в рамках цього процесу: розпізнавання (пізнання) цінностей, норм, рольових настанов, ідентитетів, що пропонуються соціумом та оточенням; свідомо ідентифікація з цими цінностями, нормами, пріоритетами, смаками, зразками поведінки чи дистанціювання від них шляхом комунікації (реальної чи віртуальної); активне декларування засвоєних і привласнених цінностей, норм тощо з метою отримання підтвердження своєї ідентичності оточенням; отримання підтвердження, схвалення, позитивної оцінки своєї позиції оточенням шляхом реальної чи віртуальної комунікації [7, с. 6–7].

Оптимізація впливу мови на процес формування і становлення ідентичності особистості може бути досягнута за умов збалансованої мовної політики держави; поширенню розповсюдження державної мови, іноземних мов і мов національних меншостей в сферу масової культури, родинно–побутового спілкування, в офіційну та виробничу сфери; а також залежність підвищення соціального статусу та кар'єрного

зростання особи від рівня володіння державною та іноземними мовами; підвищення мовної активності особи, націленості на взаємодію та співпрацю, розширення інтелектуальних можливостей особи, гуманітарна освіченість особи, фахова підготовка [7, с. 7].

Таким чином, на функціонування мовної самоідентифікації громадян України впливає існуючий світовий порядок, соціально-політична трансформація й глобалізація, релігія, ідеологія, політика, рівень розвитку громадянського суспільства, менталітет нації, світоглядні орієнтації людей.

І на завершення необхідно зазначити, що за умов співіснування та активної взаємодії різних мов і культур в сучасному трансформаційному суспільстві виникають принципово нові соціально-економічні й мовно-культурні відносини, які зумовлюють об'єктивні зміни в процесі формування ідентичності особистості, тому подальші дослідження цього феномену набувають все більшої значимості, зокрема дослідження засобів формування ідентичності особистості в соціокультурному просторі.

Список використаних джерел

1. Антонов В.И. Символ, наука, культура / Антонов В.И. – М. : Луч, 1995. – 100 с.
2. Гегель Г.В.Ф. Эстетика: В 4-х т. // Пер. с нем. М.Лившица. – М. : Мысль, 1969. – Т. 2. – 326 с.
3. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию / Гумбольдт В. – М. : Прогресс, 1984. – 400 с.
4. Гумбольдт В. Язык и философия культуры / Гумбольдт В. – М. : Прогресс, 1985. – 450 с.
5. Евсева Л.Н. Роль языка в формировании национальной идентичности: дис. канд. филос. наук: 09.00.11 / Евсева Л.Н. – Архангельск, 2009. – 221 с.
6. Зверева И.А. Идентичность как философская проблема: дис. канд. филос. наук: 09.00.11 / Зверева И.А. – М., 2010. – 179 с.
7. Кургузов А.О. Мова як засіб соціокультурної самоідентифікації особистості: автореф. дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.03 “Соціальна філософія та філософія історії” / А.О. Кургузов. – Запоріжжя, 2004. – 10 с.
8. Лавренюк К.В. Язык в системе общественных отношений: Социально-философский аспект: дис. канд. филос. наук: 09.00.11 / Лавренюк К.В. – Ставрополь, 2002. – 137 с.
9. Малахов В.С. Символическое производство этничности и конфликт / В.С. Малахов // Язык и этнический конфликт. – М. : Гендальф, 2001. – С. 112–138.
10. Муzychuk O.A. Философский анализ взаимодействия языка и культуры: дис. канд. филос. наук: 09.00.01 / Муzychuk O.A. – М., 2002. – 134 с.
11. Петров М.К. Язык. Знак. Культура / М.К. Петров. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – 328 с.
12. Сафиуллина И.М. Язык в коммуникативном пространстве этносов: дис. канд. филос. наук: 09.00.13 / Сафиуллина И.М. – Нижний Новгород, 2004. – 169 с.
13. Шишкина Г.М. Семиотическая структура сознания: дис. канд. филос. наук: 09.00.01 / Шишкина Г.М. – Иваново, 1999. – 167 с.
14. Lesaar H.R. Semper Idem? The Relationship of European and National Identities [Elektronnyy resurs] / H.R. Lesaar. – Режим доступа до журналу: <http://www.euintegration.net>

References

1. Antonow V.I. Simwol, nauka, kultura / Antonow V.I. – M. : Luch, 1995. – 100 s.
2. Gegel G.V.F. Estetika: V 4-h t. // Per. s nem. M.Livshitsa. – M. : Myisl, 1969. – T. 2. – 326 s.
3. Gumboldt V. Izbrannyye trudy po yazykoznaniiyu / Gumboldt V. – M. : Progress, 1984. – 400 s.
4. Gumboldt V. Yazyk i filosofiya kulturyi / Gumboldt V. – M. : Progress, 1985. – 450 s.
5. Evseeva L.N. Rol yazyka v formirovani natsionalnoy identichnosti: dis. kand. fil. nauk: 09.00.11 / Evseeva L.N. –

Arhangelsk, 2009. – 221 s.

6. Zvereva I.A. Identichnost kak filosofskaya problema: dis. kand. fil. nauk: 09.00.11 / Zvereva I.A. – M., 2010. – 179 s.

7. Kurguzov A.O. Mova yak zasib sotsiokulturnoyi samoidentifikatsiyi osobistosti: avtoref. dis. ... kand. fil. nauk: spets. 09.00.03 “Sotsialna fslosofiya ta filosofiya istoriyi” / A.O. Kurguzov. – Zaporizhya, 2004. – 10 s.

8. Lavrenyuk K.V. Yazyk v sisteme obschestvennyih otnosheniy: Sotsialno-filosofskiy aspekt: dis. kand. fil. nauk: 09.00.11 / Lavrenyuk K.V. – Stavropol, 2002. – 137 s.

9. Malahov V.S. Simvolicheskoe proizvodstvo etnichnosti i konflikt / V.S. Malahov // Yazyk i etnicheskyy konflikt. – M. : Gendalf, 2001. – S. 112–138.

10. Muzychuk O.A. Filosofskiy analiz vzaimodeystviya yazyka i kulturyi: dis. kand. fil. nauk: 09.00.01 / Muzychuk O.A. – M., 2002. – 134 s.

11. Petrov M.K. Yazyk. Znak. Kultura / M.K. Petrov. – M. : Editorial URSS, 2004. – 328 s.

12. Safiullina I.M. Yazyk v kommunikativnom prostranstve etnosov: dis. kand. fil. nauk: 09.00.13 / Safiullina I.M. – Nizhnyy Novgorod, 2004. – 169 s.

13. Shishkina G.M. Semioticheskaya struktura soznaniya: dis. kand. fil. nauk: 09.00.01 / Shishkina G.M. – Ivanovo, 1999. – 167 s.

14. Lesaar H.R. Semper Idem? The Relationship of European and National Identities [Elektronnyy resurs] / H.R. Lesaar. – Rezhim dostupu do zhurnal: <http://www.euintegration.net>

Litsenberg L. V., Ph.D student, Department of Philosophy of the National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute” (Ukraine, Kyiv), litsenberglw@ukr.net;

Saenko O. G., Ph.D. in Engineering Science, Military Institute of Telecommunications and Information State University of Telecommunications (Ukraine, Kyiv), saenko_ag@ukr.net

Language as a means of formation of identity in sociocultural space

The aim of this article is social-philosophic analysis of language as means of formation of identity of personality. One of the most important components of the process of formation of person's identity in multicultural area is language.

Optimization of the influence of language on the process of formation and establishment of person's identity can be achieved in the conditions of balanced language policy of the state; by spreading state language, foreign languages and languages of ethnic minorities into the sphere of mass culture, family communication, into official and production sphere; and also dependence of rising of social status on the level of knowledge of state and foreign languages; increasing the linguistic performance of a person, determination to collaboration and cooperation, development of intellectual possibilities of a person, academic education of a person, specialist training.

Keywords: identity, identification, language, means of language, personality.

Литценберг Л. В., аспирантка кафедри філософії, Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут” (Україна, Київ), litsenberglw@ukr.net;

Саєнко А. Г., кандидат технічних наук, Военный институт телекоммуникаций и информатизации Государственного университета телекоммуникаций (Україна, Київ), saenko_ag@ukr.net

Язык как средство формирования идентичности в социокультурном пространстве

Целью статьи является социально-философский анализ языка как средства формирования идентичности личности. Одним из важнейших компонентов процесса формирования идентичности личности в социокультурном пространстве является язык.

Оптимизация влияния языка на процесс формирования и становления идентичности личности может быть достигнута в условиях сбалансированной языковой политики государства; распространению государственного языка, иностранных языков и языков национальных меньшинств в сферу массовой культуры, семейно-бытового общения, в официальную и производственную сферы; а также зависимость повышения социального статуса и карьерного роста личности от уровня владения государственным и иностранными языками; повышение речевой активности личности, нацеленности на взаимодействие и сотрудничество, расширение интеллектуальных возможностей личности, гуманитарная образованность человека, профессиональная подготовка.

Ключевые слова: идентичность, идентификация, язык, средства языка, личность.

* * *